

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γεώργιος Θώδης, Φιλολόγος

ΣΧΟΛΕΙΟ

Πρότυπο Γενικό Λύκειο Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης

ΑΘΗΝΑ, 21 ΜΑΪΟΥ 2018

1. Συνοπτική περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Σε αυτή την ενότητα καλείστε να δώσετε μία σύντομη περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου. Περιγράψτε συνοπτικά το θέμα της πρακτικής, το σκεπτικό στο οποίο στηρίχτηκε ο σχεδιασμός της, τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τα είδη των κειμένων (π.χ. γραπτά, προφορικά, πολυτροπικά, ψηφιακά δομήματα ή/και διασκευές, κ.λπ.) και άλλων εργασιών που καλούνται οι μαθητές να παραγάγουν. Στη συνέχεια περιγράψτε συνοπτικά ορισμένα σημαντικά για σας στοιχεία της πρακτικής, δυσκολίες ή/και πρότερες παρανοήσεις των μαθητών που αναδύθηκαν και αντιμετωπίστηκαν, σημαντικά στιγμιότυπα επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών και του/της εκπαιδευτικού, απρόσμενα σημαντικά παραγόμενα. Παρακαλείστε να περιγράψετε εδώ μόνο τα βασικά στοιχεία για τα δυο αυτά θέματα (σχεδιασμός - πρακτική) σε έκταση μιας μικρής παραγράφου το καθένα.

Η παρούσα ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική αφορά στο μάθημα της Ιστορίας της Β΄ Λυκείου και συγκεκριμένα την ενότητα «Η Εικονομαχία» (σσ. 21-23 του σχολικού βιβλίου). Οι μαθητές δουλεύοντας σε ομάδες με τη χρήση υπολογιστών και του διαδικτύου πληροφορούνται για το περίπλοκο υπόβαθρο (κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό, ιδεολογικό) και το χαρακτήρα μιας διαμάχης θρησκευτικής-πνευματικής -αλλά και με πολιτικές προεκτάσεις- όπως ήταν το κίνημα της Εικονομαχίας.

Η δραστηριότητα αξιοποιεί εποικοδομητικά Ανοιχτούς Ψηφιακούς Εκπαιδευτικούς Πόρους, μέσα από τα Μαθησιακά Αντικείμενα του «Φωτόδεντρου», ώστε οι μαθητές να εμπλακούν στη διερεύνηση του γεγονότος της Εικονομαχίας. Με αυτόν τον τρόπο τους βοηθάει να διαμορφώσουν ιστορική σκέψη και κατάρτιση, γιατί εμπλέκονται ενεργά στη διαδικασία της μάθησης τόσο σε ό,τι αφορά στην κατάκτηση της γνώσης όσο και σε ό,τι αφορά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και μεταγνωστικών στρατηγικών.

Οι μαθητές με άξονα τις δραστηριότητες που ορίζονται στα φύλλα εργασίας, θα προσεγγίσουν διερευνητικά την ενότητα, θα περιηγηθούν σε διάφορα δικτυακά περιβάλλοντα και θα παράγουν γραπτό λόγο, πολυτροπικά είμενα αλλά θα πραγματοποιήσουν και άλλες εργασίες μετά από αναζήτηση πληροφοριών, που θα συνδέουν σημεία της έρευνάς τους με συγκεκριμένα ζητούμενα από τα φύλλα εργασίας. Αυτά θα τα παρουσιάσουν στους συμμαθητές τους στον διαδραστικό πίνακα, ώστε να ακολουθήσει διάλογος.

2. Σχεδιασμός της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

2.1 Στοιχεία σχεδιασμού

Καταγράψτε εδώ στοιχεία σχετικά με τον σχεδιασμό της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής. Περιγράψτε το μαθησιακό πρόβλημα, για την αντιμετώπιση του οποίου σχεδιάστηκε η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική, το καινοτομικό στοιχείο της σχεδιαζόμενης δραστηριότητας (ή αλληλουχίας δραστηριοτήτων) και το σκεπτικό σας για την πρόσθετη παιδαγωγική αξία που θα προέκυπτε από τη χρήση ψηφιακού υλικού.

Η διδασκαλία με χρήση τεχνολογίας και ειδικότερα με τα συγκεκριμένα Μαθησιακά Αντικείμενα του “Φωτόδεντρου” κρίθηκε σημαντική γιατί γνωρίζουμε τη δυσκολία των μαθητών να συλλάβουν την ατμόσφαιρα της εποχής της Εικονομαχίας μόνο με την ανάγνωση της αφήγησης του σχολικού εγχειριδίου. Επιπλέον, η συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζει έλλειμμα, όσον αφορά στον τομέα στήριξης του εκπαιδευτικού έργου λόγω ελάχιστου γραπτού και οπτικού υλικού αλλά και όσον αφορά στην απουσία εγκεκριμένων ελληνικών sites. Η εικόνα επίσης πάντα λειτουργεί ως ένα μέσο που φωτίζει μια εποχή· πολύ περισσότερο δε στην περίπτωση της ενότητας για τις έριδες για το θέμα των εικόνων, όπου θα θέλαμε να έχουμε την ατμόσφαιρα μιας κοινωνίας πολύ μακρινής για τους μαθητές μας.

Επιπλέον δε, η χρήση ηλεκτρονικών μέσων επεξεργασίας της πληροφορίας και σύνταξης κειμένων θα λειτουργήσει ελκυστικά για τους μαθητές.

Άλλωστε, σύμφωνα με τα Προγράμματα Σπουδών της Ιστορίας, οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίζουν με ευχέρεια τα μηνύματα από διαφορετικούς κώδικες και να τα παρουσιάζουν χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα.

Εν κατακλείδι, η οικοδόμηση της γνώσης από τους ίδιους τους μαθητές μέσω των Μαθησιακών Αντικειμένων του “Φωτόδεντρου”, αλλά και με την αναζήτηση στο Διαδίκτυο, τους «οικειώνει» με τον τρόπο σκέψης των ανθρώπων της εποχής, λειτουργώντας με ενσυναίσθηση και προσεγγίζοντας με το συναίσθημα και τη φαντασία τους τα εσωτερικά στοιχεία του ιστορικού υλικού.

2.2 Διδακτικοί στόχοι

Περιγράψτε εδώ τους διδακτικούς στόχους εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής σε σχέση με το γνωστικό αντικείμενο, τις δεξιότητες που αφορούν σε αυτό (π.χ. αιτιολόγηση-απόδειξη, εικασία, κριτική ανάγνωση, κ.λπ.), τη χρήση της τεχνολογίας και τις κοινωνικές δεξιότητες (π.χ. συνεργασία σε ομάδες, ανάπτυξη δημιουργικότητας κ.λπ.)

Στόχοι σχετικοί με το γνωστικό αντικείμενο:

Οι μαθητές επιδιώκεται:

Να κατανοήσουν το περίπλοκο υπόβαθρο (κοινωνικό, πολιτικό, ιδεολογικό) και το χαρακτήρα της Εικονομαχίας.

Να γνωρίσουν τους κυριότερους σταθμούς της Εικονομαχίας.

Να εμβαθύνουν στις συνέπειες της αποκατάστασης των εικόνων και της ειρήνευσης στους κόλπους της Εκκλησίας και του Κράτους.

Στόχοι σχετικοί με δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο:

Οι μαθητές επιδιώκεται:

Να ακολουθήσουν διαδικασίες αιτιολόγησης και απόδειξης της ιστορικής πληροφορίας, προκειμένου να συντάξουν πολυτροπικό κείμενο.

Να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής ανάγνωσης και επιλογής του ιστορικού υλικού για τη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας τους.

Να αξιολογήσουν τα αποτελέσματα της Εικονομαχίας και την επίδρασή τους στην τέχνη.

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας:

Οι μαθητές επιδιώκεται:

Να εξοικειωθούν και να αξιοποιήσουν τη χρήση των ΤΠΕ στη μαθησιακή διαδικασία (διαδίκτυο, επεξεργαστής κειμένου, λογισμικό παρουσιάσεων, λογιστικό φύλλο).

Να συνειδητοποιήσουν την αξία των ΤΠΕ, ως μέσο βελτίωσης της διδασκαλίας και της μάθησης, καθώς επιλύουν προβλήματα πρόσβασης σε ευρύ πεδίο πληροφοριών.

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες (π.χ. διαπραγμάτευση, συνεργασία, διάλογος, ενσυναίσθηση, συμμετοχή σε ομάδα, ανάληψη ρόλων, κ.λπ.):

Οι μαθητές επιδιώκεται:

Να αναπτύξουν συνεργατική συμπεριφορά μέσα από την ομαδική διερεύνηση, την αλληλεξάρτηση και συνυπευθυνότητα κατά την επίτευξη των δραστηριοτήτων τους.

Να αντιληφθούν τη σημασία της ισότιμης αντιμετώπισης των διαφορετικών απόψεων, καθώς η εργασία απαιτεί την ανταλλαγή απόψεων στην τελική διατύπωση του κειμένου που θα συντάξουν.

Να εκτιμούν την αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές τους και να αποτιμούν την ανατροφοδότηση που θα δεχθούν.

Να μάθουν να παρουσιάζουν το υλικό τους με σαφήνεια και πληρότητα, να το οργανώνουν κατά νοηματικές ενότητες.

Να λειτουργήσουν με ενσυναίσθηση στην προσέγγιση των εσωτερικών στοιχείων του ιστορικού υλικού.

3. Πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

3.1 Περιβάλλον – πλαίσιο

Περιγράψτε εδώ το περιβάλλον και το πλαίσιο μέσα στα οποία πραγματοποιήθηκε η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου. Αναφέρετε τις προϋποθέσεις εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής, αν υπάρχουν (π.χ. στο πλαίσιο της μεθόδου project της Α' λυκείου).

Η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου πραγματοποιήθηκε στο χώρο του εργαστηρίου Ιστορίας, στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας Β' Λυκείου.

Οι μαθητές του τμήματος πειραματισμού χωρίστηκαν από την προηγούμενη διδακτική ώρα σε πέντε (05) ομάδες των πέντε (05) ατόμων η κάθε μία (δυναμικό τάξης 25 μαθητές). Οι ομάδες είναι ανομοιογενείς, ώστε να συμμετέχουν και οι αδύναμοι μαθητές. Λαμβάνονται υπόψη και οι προτιμήσεις των μαθητών και το κοινωνιόγραμμα της τάξης. Οι ρόλοι των μαθητών είναι διαφορετικοί και εναλλασσόμενοι: μελετούν το υλικό που τους δόθηκε και προχωρούν στην εκπόνηση των εργασιών τους ώστε να τις παρουσιάσουν στη συνέχεια στη σχολική τάξη.

Κάθε ομάδα δουλεύει α) ένα εκπαιδευτικό σενάριο, β) ένα κοινό φύλλο εργασίας για όλους τους μαθητές, με συμπλήρωση κενών που αφορούν ιστορικές έννοιες, το οποίο θα λειτουργήσει –συμπληρωμένο– ως η περίληψη της ενότητας και γ) λύση σταυρολέξου.

Ο χρόνος υλοποίησης είναι 4 διδακτικές ώρες και πραγματοποιείται στο χώρο του εργαστηρίου Ιστορίας.

3.2 Ηλικιακή ομάδα

Συμπληρώστε εδώ την ηλικιακή ομάδα ή τάξη/εις (νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο ή λύκειο) όπου εφαρμόστηκε η ανοικτή εκπαιδευτική πρακτική, το φύλο και την κατανομή των μαθητών που συμμετείχαν (π.χ. 10 κορίτσια και 8 αγόρια), την εθνικότητα των μαθητών και το πολιτισμικό περιβάλλον της περιοχής (αν πρόκειται για μια υποβαθμισμένη περιοχή, μια αγροτική ή αστική περιοχή κ.λπ.).

Η τάξη που εφαρμόστηκε η ανοικτή εκπαιδευτική πρακτική ήταν η Β΄ Λυκείου (16-17 ετών) και το φύλο των μαθητών που συμμετείχαν ήταν 12 κορίτσια και 13 αγόρια. Όλες οι μαθήτριες και οι μαθητές ήταν Έλληνες και το σχολείο εφαρμογής βρίσκονταν σε αστική περιοχή (Νέα Σμύρνη).

3.3 Πρότερες γνώσεις και διάρκεια εφαρμογής

Περιγράψτε εδώ με συντομία τις γνώσεις των μαθητών σε σχέση με το γνωστικό αντικείμενο και την τεχνολογία που είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή της ανοικτής εκπαιδευτικής πρακτικής. Αν πρόκειται για πρακτική σε μαθητές με ειδικές ανάγκες/μαθησιακές δυσκολίες, περιγράψτε τις ανάγκες αυτές (π.χ. μαθητές με δυσλεξία). Επιπλέον, περιγράψτε εδώ κάποιες ειδικές γνώσεις που απαιτούνται για τη διεξαγωγή της πρακτικής (π.χ. χρήση της αγγλικής γλώσσας). Αναφέρετε επίσης τη διάρκεια εφαρμογής της ανοικτής εκπαιδευτικής πρακτικής (π.χ. 4 βδομάδες με 2 διδακτικές ώρες/εβδομάδα).

Η εφαρμογή αυτή δεν απαιτεί ιδιαίτερες προϋποθέσεις και συνθήκες για την ανάπτυξή της. Ωστόσο, ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την καλύτερη ανάπτυξη της θεωρούνται:

Γνώση του ιστορικού πλαισίου της εποχής της περιόδου της μεγάλης ακμής του Βυζαντίου (717-1025).

Προηγούμενη εμπειρία –έστω και ελάχιστη– των μαθητών στην αναζήτηση στο Διαδίκτυο.

Γνώση του λογισμικού παρουσίασης.

Εξοικείωση των μαθητών με τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο εργασίας.

Ο ίδιος εκπαιδευτικός πρέπει να διασφαλίσει την ασφαλή περιήγηση στο διαδίκτυο και να επαληθεύσει τη διαθεσιμότητα των δικτυακών τόπων, προτού αναθέσει τη σχετική εργασία στους μαθητές.

Τα απαιτούμενα βοηθητικά υλικά και εργαλεία είναι ο εκτυπωτής και τα Φύλλα εργασίας (θα δοθούν σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή)

Η εφαρμογή, επιπλέον, χρειάζεται κάποια ευελιξία στο ωρολόγιο πρόγραμμα της τάξης, προκειμένου να γίνει κάποια τροποποίηση για την εξασφάλιση συνεχόμενων διδακτικών ωρών, αν αυτό κριθεί απαραίτητο, ώστε να μη διασπάται η συνοχή και η εσωτερική ενότητα της δράσης.

Τέλος, η διάρκεια εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής ήταν 2 βδομάδες με 2 διδακτικές ώρες/εβδομάδα.

3.4 Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Περιγράψτε εδώ αναλυτικά την πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής. Συγκεκριμένα, περιγράψτε τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκαν οι μαθητές (ατομικά ή σε ομάδες). Αν η δραστηριότητα ήταν ομαδική, προσδιορίστε πόσα μέλη είχε κάθε ομάδα και τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώθηκαν οι ομάδες. Επιπλέον, καταγράψτε όσα άλλα στοιχεία κρίνετε απαραίτητα για την πλήρη περιγραφή της εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: [Διαδικασία Έρευνας-Άντλησης Πληροφοριών]

Διάρκεια: 1η διδακτική ώρα

Είδος δραστηριότητας:

Διαδικασία έρευνας-άντλησης Πληροφοριών-Άσκηση κριτικής ικανότητας

Οργάνωση τάξης:

Εργασία σε ομάδες /5 ομάδες των 5 μαθητών η καθεμιά. Οι μαθητές του τμήματος πειραματισμού χωρίζονται από την προηγούμενη διδακτική ώρα σε πέντε (05)ομάδες των πέντε (05) ατόμων η κάθε μία (δυναμικό τάξης 25 μαθητές).

Ρόλος του διδάσκοντα:

Ο διδάσκων λειτουργεί ενθαρρυντικά, υποστηρικτικά, συμβουλευτικά, διευκολυντικά, βοηθώντας τους μαθητές να ξεπεράσουν τυχόν τεχνολογικά προβλήματα και πιθανά ζητήματα πλοήγησης στο διαδίκτυο, ώστε να εξοικειωθούν με το περιβάλλον εργασίας.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

Να κατανοήσουν το περίπλοκο υπόβαθρο (κοινωνικό, πολιτικό, ιδεολογικό) και το χαρακτήρα της Εικονομαχίας.

Να γνωρίσουν τους κυριότερους σταθμούς της Εικονομαχίας.

Να εμβαθύνουν στις συνέπειες της αποκατάστασης των εικόνων και της ειρήνευσης στους κόλπους της Εκκλησίας και του Κράτους.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1254,4504/>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9138?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el>

Περιγραφή:

Στη φάση αυτή στόχος είναι να εμπλακούν οι μαθητές σε διαδικασία έρευνας και άντλησης πληροφοριών για τα ζητούμενα των φύλλων εργασίας τους. Ακόμη σημαντικό είναι να μπορέσουν να εντοπίσουν τις κατάλληλες πληροφορίες και να κρατήσουν σημειώσεις για τη συνέχεια της εργασίας τους (άσκηση κριτικής ικανότητας).

Αρχικά οι μαθητές μελετούν την ενότητα Η Εικονομαχία, από τη ηλεκτρονική διεύθυνση <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1254,4504/>

Οι μαθητές αναζητούν τη διαδραστική εικόνα για το κίνημα της "Εικονομαχίας", στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9138?locale=el>. Εκεί με την αξιοποίηση μικρογραφίας από το Ψαλτήρι του Χλουντόφ (9ος αιώνας) θα αντλήσουν το απαραίτητο πληροφοριακό υλικό. Ειδικότερα θα μελετήσουν στοιχεία χαρακτηριστικών ενεργειών των "εικονομάχων", για να κατανοήσουν το φαινόμενο της Εικονομαχίας στο ευρύτερο πλαίσιο της ιστορικής περιόδου.

Μελετούν επίσης το Διαδραστικό Χρονολόγιο-Ιστοριογραμμή της "Εικονομαχίας" στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el>, το οποίο συνοδεύεται από την παρουσίαση συνοδευτικού ιστορικού υλικού.

Το χρονολόγιο-ιστοριογραμμή αποτελεί αυτόνομο μαθησιακό αντικείμενο για την κατανόηση του ιστορικού φαινομένου μέσα από τις απαραίτητες χρονικές συσχετίσεις

και την άντληση πληροφοριών για γεγονότα, πρόσωπα και καταστάσεις που διαμόρφωσαν το όλο ιστορικό πλαίσιο. Στο χρονολόγιο οπτικοποιείται η περίοδος της Εικονομαχίας (726-843) και ειδικότερα, εμφανίζονται οι δύο φάσεις της Εικονομαχίας (α' φάση: 726-787, β' φάση: 815-843), οι δύο βυζαντινές αυτοκρατορικές δυναστείες της περιόδου, των Ισαύρων (717-802) και του Αμορίου (802-867), με τους αυτοκράτορες μέλη τους και σημαντικά ιστορικά γεγονότα που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την εικονομαχική περίοδο.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

Οι μαθητές, αφού καταρτίσουν σχέδιο δράσης-καθηκόντων, βάσει των δραστηριοτήτων που τους ανατίθενται από τα αντίστοιχα φύλλα εργασίας τους, ερευνούν, κρατούν σημειώσεις και συγκεντρώνουν υλικό. Το σχέδιο δράσης –καθηκόντων της κάθε ομάδας παραδίνεται στο τέλος της έρευνάς τους στον εκπαιδευτικό.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: [Δημιουργία υλικού]

Διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Είδος δραστηριότητας: Δημιουργία υλικού

Οργάνωση τάξης:

Εργασία σε ομάδες /5 ομάδες των 5 μαθητών η καθεμιά.

Ρόλος του διδάσκοντα: Ο ρόλος του διδάσκοντα είναι συντονιστικός, ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός και συντονιστικός. Ασκεί ρόλο συμβουλευτικό και συμμετέχει μόνο επικουρικά για να αποφευχθούν περιπτώσεις αποπροσανατολισμού, λόγω της πληθώρας των πληροφοριών.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

Να ακολουθήσουν διαδικασίες αιτιολόγησης και απόδειξης της ιστορικής πληροφορίας, προκειμένου να συντάξουν πολυτροπικό κείμενο.

Να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής ανάγνωσης και επιλογής του ιστορικού υλικού για τη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας τους.

Να αναπτύξουν συνεργατική συμπεριφορά μέσα από την ομαδική διερεύνηση, την αλληλεξάρτηση και συνυπευθυνότητα κατά την επίτευξη των δραστηριοτήτων τους.

Να αντιληφθούν τη σημασία της ισότιμης αντιμετώπισης των διαφορετικών απόψεων, καθώς η εργασία απαιτεί την ανταλλαγή απόψεων στην τελική διατύπωση του κειμένου που θα συντάξουν.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8352?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1053?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8203?locale=el>

<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8351?locale=el>

Περιγραφή:

Οι μαθητές, προχωρώντας στη δημιουργία, απαντούν στα ζητούμενα των φύλλων εργασίας τους και συνθέτουν τα στοιχεία που έχουν συγκεντρώσει.

Τα φύλλα εργασίας, που δόθηκαν στις ομάδες των μαθητών, ήταν:

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Ι (για την 1^η ομάδα)

1. Αφού μελετήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el> το περιεχόμενο που αφορά στη χρονολογική εξέλιξη του κινήματος της Εικονομαχίας, να καταρτίσετε πίνακα στο λογιστικό φύλλο, με τις ενέργειες των εικονόφιλων και των εικονομάχων, καθώς και τις αντίστοιχες χρονολογίες.

Χρονολογία	Ενέργειες εικονόφιλων
	Ενέργειες εικονομάχων

2. Να εκτυπώσετε την εργασία σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ II (για την 2^η ομάδα)

1. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8352?locale=el> τη σημασία των ιστορικών όρων για την Εικονομαχία και συντάξετε τα αντίστοιχα λήμματα, αξιοποιώντας τις δυνατότητες του κειμενογράφου.

2. Να εκτυπώσετε την εργασία σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ III (για την 3^η ομάδα)

1. Να συγκεντρώσετε εικαστικές απεικονίσεις σχετικές με το εικονομαχικό ζήτημα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1053?locale=el> και να δημιουργήσετε μια παρουσίαση 15 περίπου διαφανειών, με χρονολογική σειρά και με τον κατάλληλο υπομνηματισμό.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ IV (για την 4^η ομάδα)

1. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8203?locale=el> την ιστορική πηγή του Θεοφάνη του Ομολογητή, Χρονογραφία, (μτφρ. Αν. Κουστένης) τόμος Γ', Αθήνα: Αρμός. Αφού τη μελετήσετε να απαντήσετε στα ερωτήματα που τη συνοδεύουν

2. Να εκτυπώσετε την απάντησή σας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ V (για την 5^η ομάδα)

1. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8351?locale=el>, τις τέσσερις ιστορικές πηγές. Αφού τις μελετήσετε, να διακρίνετε τα επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών και να τα καταγράψετε σε ένα κείμενο.

2. Να εκτυπώσετε την απάντησή σας.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

Οι μαθητές ολοκληρώνουν τις εργασίες τους και παραδίδουν το σχέδιο δράσης τους στον καθηγητή.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: [Παρουσίαση εργασιών-Συζήτηση- Ανατροφοδότηση]

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Είδος δραστηριότητας: Συζήτηση, παρουσίαση.

Οργάνωση τάξης:

Εργασία σε ομάδες /5 ομάδες των 5 μαθητών η καθεμιά.

Ατομικά (στο κοινό φύλλο εργασίας)

Ρόλος του διδάσκοντα: Ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, συντονιστικός,

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο:

Να συνειδητοποιήσουν την αξία των ΤΠΕ, ως μέσο βελτίωσης της διδασκαλίας και της μάθησης, καθώς επιλύουν προβλήματα πρόσβασης σε ευρύ πεδίο πληροφοριών.

Να αναπτύξουν συνεργατική συμπεριφορά μέσα από την ομαδική διερεύνηση, την αλληλεξάρτηση και συνυπευθυνότητα κατά την επίτευξη των δραστηριοτήτων τους.

Να αντιληφθούν τη σημασία της ισότιμης αντιμετώπισης των διαφορετικών απόψεων, καθώς η εργασία απαιτεί την ανταλλαγή απόψεων στην τελική διατύπωση του κειμένου που θα συντάξουν.

Να εκτιμούν την αξιολόγηση από τον εκπαιδευτικό και τους συμμαθητές τους και να αποτιμούν την ανατροφοδότηση που θα δεχθούν.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο:

Η εικονομαχία <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B131/179/1254,4504/>

Ενέργειες "εικονομάχων" <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9138?locale=el>

Χρονολόγιο-Ιστοριογραμμή της Εικονομαχίας <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8183?locale=el>

Το Γλωσσάριο της «Εικονομαχίας» <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8352?locale=el>

Συλλογή εικόνων : Εικονομαχία <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1053?locale=el>

Ανάγνωση ιστορικής πηγής <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8203?locale=el>

Ανάγνωση ιστορικών πηγών <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/8351?locale=el>

Εικονομαχία <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9137?locale=el>

Σταυρόλεξο : Εικονομαχία <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1036?locale=el>

Περιγραφή:

Οι μαθητές έχοντας ήδη παραδώσει το σχέδιο δράσης τους στον καθηγητή, διαβάζουν τις εκτυπωμένες εργασίες τους ή παρουσιάζουν τις διαφάνειες τους, απαντούν σε ερωτήματα των συμμαθητών τους και του καθηγητή, αξιολογούνται και δέχονται ανατροφοδότηση.

Εξετάζουν την ορθότητα των απαντήσεων του κοινού φύλλου εργασίας, που θα λειτουργήσει ως περίληψη της ενότητας και κατανόηση των σχετικών ιστορικών όρων (το οποίο και κρατούν στην κατοχή τους).

Αποτελέσματα της δραστηριότητας:

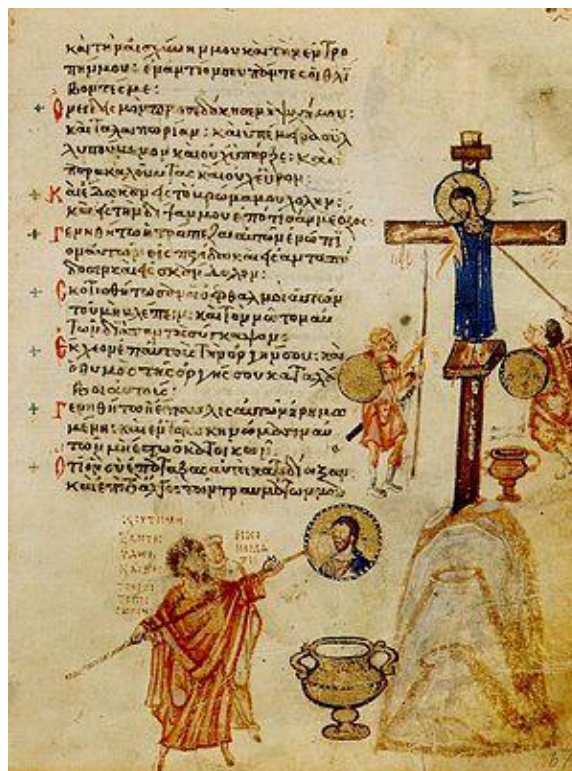
Η αξιολόγηση από όλους τους μαθητές αλλά και από τον εκπαιδευτικό, θα αφορά συνολικά την κάθε ομάδα και θα βασιστεί στα παρακάτω κριτήρια:

α) για το περιεχόμενο: αν έχουν εντοπιστεί τα σχετικά με το θέμα που εξετάζεται στοιχεία και αν τεκμηριώνονται οι απόψεις.

β) για την οργάνωση και δομή των κειμένων: αν υπάρχει λογική αλληλουχία και συνοχή.

γ) για την ομαδική εργασία: αν οι εργασίες είναι αποτέλεσμα αμοιβαίας συνεισφοράς και ανταλλαγής απόψεων και αν έχουν αξιοποιηθεί οι δεξιότητες όλων των μαθητών (σε αυτό θα βοηθήσει, επιπλέον, και το σχέδιο δράσης-καθηκόντων που δίνεται στον εκπαιδευτικό).

δ) για τη χρήση των ΤΠΕ: αν έχουν αξιοποιηθεί όλες οι δυνατότητες των ΤΠΕ για την εκπόνηση των εργασιών.

Εικόνα 1- Μικρογραφία από το Ψαλτήρι του Χλουντόφ (9ος αιώνας)
<http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9138?locale=el>.

ΚΟΙΝΟ ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (για όλους τους μαθητές)

1. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/9137?locale=el> το κείμενο και να συμπληρώσετε τα κενά, χρησιμοποιώντας τους αντίστοιχους ιστορικούς όρους από τον πίνακα.

2. Να αναζητήσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://photodentro.edu.gr/lor/r/8521/1036?locale=el> το Σταυρόλεξο, και να απαντήσετε στις ερωτήσεις για να σχηματιστούν λέξεις που αφορούν στην Εικονομαχία (αίτια, φάσεις, συνέπειες κ.ά.)

Με το πέρας του μαθήματος, δίνεται στους μαθητές να απαντήσουν ατομικά ένα ερωτηματολόγιο που διερευνούσε τη συνολική προσέγγιση της γνώσης σε συγκεκριμένα σημεία της διδαχθείσας ενότητας. (Το ίδιο ερωτηματολόγιο δίνεται και σε μαθητές ενός

άλλου τμήματος της ίδιας τάξης που διδάχτηκε την ίδια ενότητα με «παραδοσιακό» τρόπο).

Οι ερωτήσεις, που διαμορφώθηκαν ανάλογα με τους στόχους, είναι οι εξής:

Ερώτηση 1^η: Υπογραμμίστε τις προτάσεις που θεωρείτε ότι αποτελούν συνέπειες της Εικονομαχίας

Διχασμός του βυζαντινού λαού

Εκχριστιανισμός των Σλάβων και των Βουλγάρων

Διατάραξη σχέσεων Ανατολής-Δύσης

Αλλαγή διακόσμησης των ναών

Επέκταση του θεσμού των θεμάτων

Εμφάνιση αραβικής απειλής

Καταστροφή έργων τέχνης

Ερώτηση 2^η: Να βάλετε σε χρονολογική σειρά τα παρακάτω γεγονότα:

Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος

Αφαίρεση εικόνας του Χριστού από τη Χαλκή Πύλη

Σύγκλιση τοπικής συνόδου στη Κωνσταντινούπολη από τη Θεοδώρα

Καταδίκη της εικονομαχίας από τη ρωμαϊκή Εκκλησία

Καταδίκη της λατρείας των εικόνων από τον Κωνσταντίνο Ε΄

Ερώτηση 3^η: Γιατί πιστεύετε ότι οι Ίσαυροι ακολούθησαν εικονομαχική πολιτική;

Ερώτηση 4^η: Να γράψετε με μορφή θεματικών προτάσεων τα επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών

4. Στοιχεία τεκμηρίωσης και επέκτασης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

4.1 Αποτελέσματα - Αντίκτυπος

Σε αυτή την ενότητα, καλείστε να τεκμηριώσετε τα θετικά στοιχεία της πρακτικής όπως τελικά πραγματοποιήθηκε. Αξιολογήστε τον αντίκτυπο της εφαρμογής της σε επίπεδο μαθητών ή συμμετεχόντων εκπαιδευτικών ή στην ευρύτερη σχολική κοινότητα. Καταγράψτε τα μαθησιακά αποτελέσματα που διακρίνατε με βάση τα δικά σας κριτήρια και τον βαθμό αίσθησης καινοτομίας που παρατηρήσατε ότι επέφερε η εφαρμογή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής στο εκπαιδευτικό περιβάλλον σας. (έως 2 σελίδες)

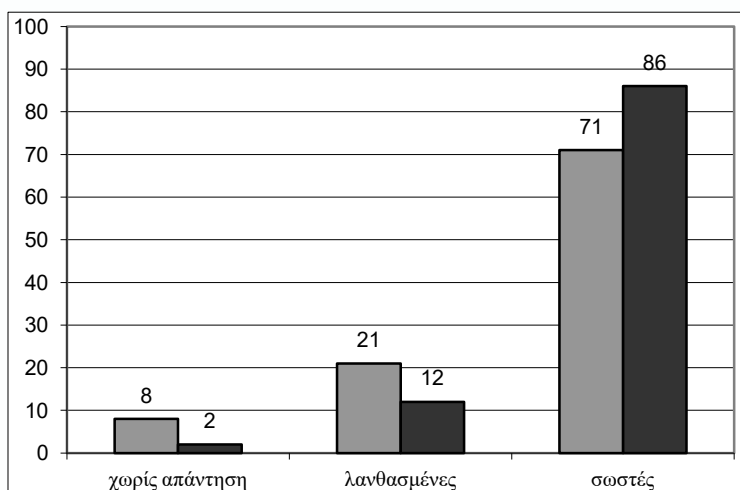
Η υλοποίηση της συγκεκριμένης πρακτικής αποτύπωσε τα εξής:

α. **ως προς τη συμμετοχή των μαθητών:** φάνηκε ότι η χρήση των Μαθησιακών Αντικειμένων συνέβαλε στην αύξηση των κινήτρων των μαθητών ως προς τη μαθησιακή διαδικασία και την ανάπτυξη θετικών στάσεων ως προς το μάθημα της ιστορίας και τις νέες τεχνολογίες. Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά στην υλοποίηση των δραστηριοτήτων, αναζήτησαν και επεξεργάστηκαν πληροφορίες. Επίσης ο χωρισμός σε ομάδες διατήρησε το ενδιαφέρον των μαθητών, έδωσε τη δυνατότητα μέσω της συνεργασίας να απαντηθούν τα ερωτήματα που τέθηκαν και συνάμα αξιοποιήθηκαν και άλλες ικανότητες και δεξιότητες των μαθητών. Σημαντικό στοιχείο επίσης ήταν ότι πραγματοποιήθηκε και ο επιμερισμός των ρόλων τους κατά τη δημιουργία των εργασιών, η αμοιβαία συνεισφορά και η ανταλλαγή των απόψεών τους.

β. **ως προς τους γνωστικούς στόχους:** οι μαθητές γνώρισαν το υπόβαθρο της Εικονομαχίας και κατανόησαν το χαρακτήρα της. Όπως σημειώθηκε, το ίδιο ερωτηματολόγιο που δόθηκε στο τμήμα στο οποίο εφαρμόστηκε η παραπάνω δραστηριότητα (και λειτούργησε ως τμήμα πειραματισμού), δόθηκε με το πέρας του μαθήματος και στους μαθητές ενός άλλου τμήματος της Β΄ λυκείου του ίδιου σχολείου (που λειτούργησε ως τμήμα ελέγχου) που διδάχτηκαν την ίδια ενότητα με «παραδοσιακό» τρόπο.

Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων (Γράφημα 1) έδειξε σημαντικές διαφορές αναφορικά με τον αριθμό των σωστών απαντήσεων από τους μαθητές του τμήματος πειραματισμού(μαύρη στήλη) σε σύγκριση με τους μαθητές του τμήματος ελέγχου (γκρι

στήλη). Ομοίως, σημαντικές διαφορές υπάρχουν και στον αριθμό των λανθασμένων απαντήσεων αλλά και στις ερωτήσεις που έμειναν αναπάντητες.

Γράφημα 1:

Μέσοι όροι απαντήσεων από τους μαθητές των δύο τμημάτων

Διαφαίνεται από τα αποτελέσματα, ότι οι μαθητές του τμήματος πειραματισμού απάντησαν -στην πλειοψηφία τους- πιο σωστά. Ενεπλάκησαν με ουσιαστικές διαδικασίες έρευνας, σκέψης και οικοδόμησης της σκέψης, τοποθετήθηκαν στο χρόνο και στον χώρο, αναπτύσσοντας παράλληλα τεχνολογικές δεξιότητες. Μπόρεσαν να επέμβουν με δημιουργικό τρόπο στις πληροφορίες που δέχτηκαν και αξιοποίησαν το υλικό που τους ήταν απαραίτητο.

γ. ως προς τους τεχνολογικούς στόχους: μέσω της κατασκευής λογιστικών φύλλων και διαφανειών από τους μαθητές, υπηρέτηθηκε η καλλιέργεια σύνθετης ιστορικής σκέψης και διαμορφώθηκαν δεξιότητες νοητικού, γνωστικού και κριτικού χαρακτήρα.

Τα Μαθησιακά Αντικείμενα που χρησιμοποιήθηκαν, κινητοποίησαν τις νοητικές διεργασίες και υποστήριξαν την καλλιέργεια δεξιοτήτων στους μαθητές, όπως τη διερεύνηση, την αναζήτηση, την ανακάλυψη, τη συνεργασία, τη συμβολική έκφραση, την επικοινωνία και την πραγματέυση. Κέντρισαν τη γνωστική περιέργεια των μαθητών και προσέλκυσαν το ενδιαφέρον τους, λειτουργώντας ως “συνεργάτες” στην ανακάλυψη της γνώσης. Ήταν κατάλληλα να εξυπηρετήσουν τους στόχους που τέθηκαν στην αρχή, ενέπλεξαν τους μαθητές με ποικίλες πρακτικές γραμματισμού, ήταν αρκετά φιλικά και εύκολα στη χρήση τους, καθώς και συμβατά με τα νοητικά σχήματά των μαθητών. Το περιεχόμενό τους ήταν προσανατολισμένο στην εκπαιδευτική διαδικασία της

Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και συμπλήρωναν-βοηθούσαν επαρκώς τη σχολική ύλη και προσέφεραν ερεθίσματα ώστε ο μαθητής να βελτιωθεί προσωπικά, κοινωνικά και πολιτιστικά.

4.2 Απρόσμενα γεγονότα

Περιγράψτε εδώ δυο-τρία απρόσμενα ενδιαφέροντα στιγμιότυπα-γεγονότα από τη διεξαγωγή της πρακτικής. Τεκμηριώστε τους λόγους που τα βρήκατε ενδιαφέροντα και τη σημασία που εσείς τους αποδίδετε.

Κατά τη διάρκεια εφαρμογής της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου και κυρίως στην Τρίτη φάση τέθηκαν προς συζήτηση από τους μαθητές δύο θέματα, που τα βρήκα αρκετά ενδιαφέροντα.

Το πρώτο αφορούσε μια ερώτηση ενός μαθητή για την υποτιθέμενη περίπτωση ανακίνησης παρομοίου θέματος στη σημερινή εποχή: θα είχε τα ίδια αποτελέσματα, την ίδια χρονική διάρκεια και ένταση και τι πιθανή κατάληξη θα είχε;

Το δεύτερο ήταν μια συζήτηση γύρω από το θέμα: ναοί με ή χωρίς εικόνες και κατά πόσο αυτό θα επηρέαζε ή όχι το θρησκευτικό συναίσθημα των ανθρώπων.

Οι μαθητές αντάλλαξαν επιχειρήματα και η συζήτηση μάλιστα προεκτάθηκε τις επόμενες ημέρες και στο μάθημα των Θρησκευτικών. Τις θεώρησα πολύ σημαντικές απορίες και αφορμή ενός γόνιμου προβληματισμού που οδήγησε στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης και ανάπτυξη επιχειρηματολογίας από τους μαθητές για ένα ζήτημα ιστορικής επέκτασης αλλά και ένα ζήτημα της σχέσης εικόνας και θρησκευτικού συναισθήματος, για τα οποία διατυπώθηκαν απόψεις από το σύνολο των μαθητών.

4.3 Εκπαιδευτική τεχνική σε σημαντικά στιγμιότυπα

Περιγράψτε εδώ τη δική σας παρέμβαση/δράση/στάση/αλληλεπίδραση με τους μαθητές κατά τη διάρκεια δυο-τριών σημαντικών για την πρακτική στιγμιότυπων. Περιγράψτε αναστοχαστικά τις σκέψεις σας για τη δική σας δράση και τους τρόπους που επηρέασε τους μαθητές στα στιγμιότυπα αυτά.

Καθ' όλη τη διαδικασία ο διδάσκων λειτούργησε καθοδηγητικά στον καθορισμό των παιδαγωγικών διαδικασιών, ενώ στο περιεχόμενο της διδακτικής διαδικασίας ήταν άλλοτε καθοδηγητικός, άλλοτε υποστηρικτικός, ή συμβουλευτικός. Τέλος, αξιολόγησε μαζί με τους μαθητές το έργο που υλοποιήθηκε, τις διεργασίες που ακολουθήθηκαν, καθώς και τη διαδικασία συνεργασίας των μαθητών και ανατροφοδότησε.

Θεωρώ ότι η είσοδος των Τ.Π.Ε. στη διδακτική πρακτική διαμορφώνει ένα νέο, καινοτόμο παιδαγωγικό περιβάλλον και ενδυναμώνει την εκπαιδευτική διαδικασία, όταν συνοδεύεται βέβαια, από εφικτούς διδακτικούς στόχους και κατάλληλα σχεδιασμένες και εφαρμόσιμες δραστηριότητες.

Ειδικότερα στο μάθημα της Ιστορίας, οι Τ.Π.Ε. και ειδικότερα τα ίδια τα Μαθησιακά Αντικείμενα του Φωτόδεντρου που στηρίζονται στις θεωρητικές αρχές της ιστορικής επιστήμης, δίνουν προστιθέμενη αξία στο γνωστικό αντικείμενο και εισάγουν νέους όρους συγκρότησης ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων, βοηθώντας τόσο στην κατανόηση της πολυπλοκότητας και του βάθους της ιστορικής ανάλυσης, όσο και στη δημιουργία νέων αντιλήψεων και στην καλλιέργεια ιστορικών δεξιοτήτων.

Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η εισαγωγή της Νέας Τεχνολογίας, όχι ως υποστηρικτικής παραδοσιακών μορφών διδασκαλίας και συμπεριφοριστικών τακτικών μάθησης, αλλά ως φορέας διαδικαστικής γνώσης και ομαδικής και δημιουργικής σκέψης, μέσω της πολυτροπικής παρουσίασης και επεξεργασίας της ιστορικής πληροφορίας.

4.4 Σχέση με άλλες ανοιχτές εκπαιδευτικές πρακτικές

Καταγράψτε εδώ τα στοιχεία που τεκμηριώνουν την πρωτοτυπία της παρούσας πρακτικής ως προς την ιδέα ή/και την εφαρμογή της και την πιθανή σχέση της με άλλη/ες πρακτική/ες (τροποποίηση, επέκταση, προσαρμογή άλλης πρακτικής). Σε περίπτωση που η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική σας σχετίζεται με μία άλλη πρακτική, δώστε το URL της πρακτικής.

Η διδακτική προσέγγιση που εφαρμόστηκε δημιούργησε ένα ανοιχτό αλληλεπιδραστικό παιδαγωγικό περιβάλλον που ευνόησε την αυτόνομη, βιωματική διερευνητική και συνεργατική μάθηση.

Το υποβαλλόμενο έργο θεωρούμε ότι διαθέτει καινοτόμο χαρακτήρα, είναι μια νέα προσέγγιση στην εκπαιδευτική διαδικασία που στηρίζεται στη βιωματική μάθηση και την εμπλοκή του μαθητή σύμφωνα με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις και πρακτικές, συμβάλλοντας παράλληλα στην αναμόρφωση/ ανασχεδιασμό των καθιερωμένων διδακτικών προσεγγίσεων.

Από την εφαρμογή της δράσης προέκυψαν δεδομένα που σηματοδοτούν μια διαφορετική αναπαράσταση των μαθητών για την ιστορική γνώση κι ένα σύνολο επιμέρους δεξιοτήτων που αντιστοιχίζεται με την ιστορική σκέψη.

Ως θετικά στοιχεία επίσης καταγράφηκαν: η κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, ο ενθουσιασμός και η προθυμία των μαθητών να εφαρμόσουν, η ενεργοποίηση

ερευνητικών και κριτικών δεξιοτήτων τους, η προσπάθεια να συνεργαστούν και να αναπτύξουν ομαδικό πνεύμα, η άμεση ανταπόκριση και η άνεσή τους στην επεξεργασία και διαχείριση ιστορικού υλικού με τα εργαλεία των νέων τεχνολογιών και τέλος η παρουσίαση νέου πολυτροπικού ιστορικού κειμένου. Επίσης οι μαθητές σε αρκετά σημεία λειτούργησαν με ενσυναίσθηση και προσέγγισαν με το συναίσθημα και τη φαντασία τους τα εσωτερικά στοιχεία του ιστορικού υλικού.

Όλα αυτά και σε συνδυασμό με τις διαπιστώσεις που προέκυψαν από τις απαντήσεις τους κατά την αξιολόγηση, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπήρξαν ικανοποιητικά μαθησιακά αποτελέσματα και επίτευξη σε μεγάλο βαθμό των στόχων που θέσαμε, με τρόπο που διευκόλυνε τη τεχνική του “να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν,,.

Η παιδαγωγική αξία του έργου συνίσταται στο ότι παρήχθησαν θετικά μαθησιακά αποτελέσματα, καθώς οι μαθητές ενεπλάκησαν στην κατασκευή και κατάκτηση της γνώσης, συσχετίζοντας θεωρία και πράξη, ανέλυσαν, συνέθεσαν, σύγκριναν, ανέδειξαν δημιουργικότητα και συνεργάστηκαν με τους συμμαθητές τους και τον διδάσκοντα και παράλληλα ανέπτυξαν δεξιότητες στη χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου.

Με τη διδασκαλία άλλαξε η σχέση ανάμεσα στον διδάσκοντα ως παραγωγό και στους μαθητές ως αποδέκτη ιστορικής γνώσης, παρέχοντας τους τη δυνατότητα να εμπλακούν άμεσα στο αντικείμενο της μελέτης.

Η ενσωμάτωση των οπτικών στοιχείων στο μάθημα επέτρεψε στους μαθητές να προσεγγίσουν το παρελθόν μέσα από τις οπτικές αναπαραστάσεις.

Με την παρατήρηση και το συλλογισμό λειτούργησαν ως ερευνητές, ενώ με την οργάνωση των πληροφοριών λειτούργησαν ως δημιουργοί και οικοδόμησαν γνώση. Σημαντική ήταν και η δημιουργία κινήτρων στους μαθητές ώστε να βασιστούν στους εαυτούς τους, αλλά και να δουλέψουν ως ομάδα προκειμένου να αναπτύξουν τις απαντήσεις τους, σύμφωνα με τα φύλλα εργασίας.

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, η συγκεκριμένη δράση μπορεί να εφαρμοστεί εύκολα σχεδόν σε κάθε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, λόγω του ελάχιστου εξοπλισμού που προϋποθέτει. Οι μαθητές έρχονται πιο κοντά, μιας και εμπλέκονται σε διαδικασία συνεργασίας και μοιράζονται ρόλους, που είναι διαφορετικοί και εναλλασσόμενοι και αλλάζουν την αδιάφορη στάση απέναντι στο μάθημα της Ιστορίας.

Επίσης, με τους διαθεματικούς τρόπους προσέγγισης της ενότητας μπορεί να βοηθηθεί η συνεργασία των εκπαιδευτικών της σχολικής μονάδας,.

Εν κατακλείδι, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ιστορία, ως αντικείμενο ακατάπαυστης διερεύνησης είναι “καταδικασμένη” στο νεωτερισμό καθώς και σε διαδοχικές και

αναπόφευκτες ανανεώσεις, κρίνουμε ότι οι τέτοιου είδους δράσεις μπορούν να στηρίξουν αυτή την ανανέωση, γιατί επιτρέπουν την εφαρμογή ποιοτικών και δομικών μετατροπών στη φάση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

4.5 Αξιοποίηση, γενίκευση, επεκτασιμότητα

Σε αυτή την ενότητα καταγράψτε τους τρόπους με τους οποίους η παρούσα ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική μπορεί να αξιοποιηθεί, γενικευτεί ή επεκταθεί σε διαφορετικά πλαίσια.

Το σενάριο αυτό θα μπορούσε να επεκταθεί και να πάρει μορφή ευρύτερης εργασίας των μαθητών. Έτσι θα μπορούσε να δραματοποιηθεί με τη συγγραφή μονόπρακτου σκετς (παιχνίδι ρόλων), όπου θα παρουσιάζονται τα επιχειρήματα των δύο πλευρών (με τη μορφή δίκαιος-άδικος λόγος) ή με τη συγγραφή σύγχρονης αφήγησης του γεγονότος (π.χ. σε πρωτοσέλιδο εφημερίδας) ή με την καταγραφή φαινομένων φανατισμού στη σημερινή εποχή. Στη συνέχεια τα παραπάνω κείμενα μπορούν να τα επεξεργαστούν οι μαθητές με τη βοήθεια των καθηγητών τους της Νεοελληνικής Γλώσσας, των Θρησκευτικών και των Καλλιτεχνικών, επιτυγχάνοντας την εφαρμογή της διαθεματικότητας. Με τη βοήθεια του καθηγητή Πληροφορικής όλο το υλικό της εργασίας των μαθητών μπορούν να τοποθετηθούν στην ιστοσελίδα του σχολείου ή να ενσωματωθούν σε πιθανό πρόγραμμα e-twinning του σχολείου τους και φυσικά να παρουσιαστούν την παραμονή της Κυριακής της Ορθοδοξίας ή την τελευταία εβδομάδα του σχολικού έτους.

5. Πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε

Αναφέρετε εδώ τυχόν πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε.

Βιβλία

Δώστε περισσότερες πληροφορίες για το υλικό (τίτλους, ηλεκτρονικές διευθύνσεις κ.λπ.)

Βιβλιογραφία

Kazhdan, A. P. –Wharton Epstein, Ann (1997), *Αλλαγές στον Βυζαντινό πολιτισμό*, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.

Ostrogorsky, G. (1978). *Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους*, μετ. Ι. Παναγόπουλος, Αθήνα: Βασιλόπουλος.

Vasiliev, A. (2006). *Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, Αθήνα: Πελεκάνος.

- Sebba, J. (2000). *Ιστορία για όλους. Διδακτικές προτάσεις για το μάθημα της Ιστορίας στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο*. Μετάφραση: Μαρία Καβαλιέρου, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γλύκατζη-Αρβελέρ Ε. (1977), *Η πολιτική ιδεολογία του Βυζαντινού Κράτους*, μετ. Τ. Δρακοπούλου, Αθήνα: Αργώ.
- Δημητρούκας, Ι. & Ιωάννου. Θ.(2006α). *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία*. ΥΠΕΠΘ-Π.Ι., Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Δημητρούκας, Ι. & Ιωάννου. Θ.(2006β). *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία*. Βιβλίο του καθηγητή. ΥΠΕΠΘ-Π.Ι., Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Ιωάννου Σ. (2008), *Αξιοποίηση του υπολογιστή στη διδασκαλία και τη μάθηση των θετικών επιστημών*. Στο: *Θέματα Εισαγωγικής Επιμόρφωσης για νεοδιόριστους Εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Καραγιαννόπουλος Ι. Ε. (1974). *Η Βυζαντινή Ιστορία από τας πηγάς*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.
- Κασκαντάμη, Μ. (2001). *Μαθαίνοντας στο Internet Αρχαία –Νέα-Ιστορία*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κόμης Β. (1996), *Σημειώσεις για το μάθημα ΗΥ: Διδακτική της Πληροφορικής*, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Λουγγής, Τ. (1998). *Επισκόπηση Βυζαντινής Ιστορίας*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- Νικολαΐδου.Σ. & Γιακουμάτου, Τ.(2001). *Διαδίκτυο και Διδασκαλία*. Αθήνα: Κέδρος.
- Σταυρίδης, Β.(1987). *Η Ζ΄ Οικουμενική σύνοδος, Νίκαια 787: Η περί των ιερών εικόνων έρις-εικονομαχία*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Τσορμπατζόγλου, Π. (χ.χ.) *Εικονομαχία και κοινωνία στα χρόνια του Λέοντος Γ΄ Ισαύρου*. Συμβολή στη διερεύνηση των αιτιών. Αθήνα: Επέκταση.
- ΥΠ.Ε.Π.Θ.- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης, [Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. Ιστορίας]*, τόμος Α΄. Αθήνα, 225-280.
- Χρήστου, Ε. (2000). *Έργα και ημέρες δυτικών απεσταλμένων στην Κωνσταντινούπολη: από την εποχή της εικονομαχίας ως το σχίσμα*. Αθήνα: Ίδρυμα Γουλανδρή-Χορν.